

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 21. у Сомбору 15. Новембра 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред : сваког 15. и последнѣг , а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа едаред на месец.

Цена е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на год.

План ученя

У СОМБОРСКОЙ СРБСКОЙ ГЛАВНОЙ ОСНОВНОЙ ШКОЛИ
за мушку децу (за 186%).

(Продужено.)

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД.

I. Наука Християнска.

1. Читанѣ и толкованѣ недельних и празничних Апостола. Првога полгодия читаю се и толкую ови Апостоли: Нед. 17. „Вы есте Церкви Бога жива.“ (Коринт. зач. 183) с изводенѣм поученя о чистоти, о чуваню од неваляих примераио богугодном животу; Нед. 18. „Сѣяй скѣдостію“ (Кор. 188) с поученѣм о добровольном подпомоганю своих ближних Бога ради. Нед. 23. „Богъ богатъ сый въ милости“ (Ефес. 220.) с поученѣм о благодати Божіой, кою задобисмо по Иисусу Христу. Нед. 24. „Христось есть миръ нашъ.“ (Ефес. 221) с поученѣм о плодовима благодати Божие, о духовном сазидаваню, о напредованю вѣрних у добру, и о цркви као общини верующих. Нед. 25. „Молю вы азъ оузникъ о Господѣ.“ (Ефес. 224), с поученѣм о владаню достойном позива Християнскаго, о смерном о себи мишленю, о любовном поступаню према ближньима, о братской слози, и духовной заедници Християна међу собом. Нед. 26. „Яко чада свѣта ходите.“ (Ефес. 229), с поученѣм о томе, ко су деца светлости и по чему се познаю, с упућиванѣм на чуванѣ од дела

таме и вештбанѣ у добродетельи, правди и истини, у добром употребљаваню времена, у трезвености, и мудрости Християнској, и у достойном прослављаню Бога. Нед. 27. „Возмогайте о ГѢБ.“ (Ефес. 234.) с поученѣм о борби противу греха и о постоянству у добродетельи. Нед. 28. „Благодарим Бога и Отца“ (Колос. 250), с ученѣм о Христу као правоме Богу и единой глави праве цркве свое, (у свези с 2. и 9. Чл. Символа вере.) Нед. 29. „Егда Христос явится животь вашъ“ (Колос. 257) с поученѣм о чуваню од нечистоте, срдитости, злобе, хуленя, срамних речи, и лагана. Разлика између човека, кои се поводи за гадним желяма као скот, и онога, кои чезне за правим усавршаванѣм своим обнавляюћи се у познаваню по Богу; о братинству свию люди по Христу. Нед. 30. „Облицытесе.“ (Колос. 288) с поученѣм о милосрђу, благости, и праштаню увреда; о любви као свези усавршаваня; о Божием миру што треба да нам се усели у срце, о благодарности, о приманю Науке Христове и о усавршаваню у нѡй. На Николь дан: „Повинуйтесе наставникомъ вашимъ“ (Евр. 335) с поученѣм о почитаню учителя и свештенника, и о напредованю у добродетельи. Први дан Божића: „Егда прииде кончина мѣта,“ (Галат. 209) о том како смо ми рођенѣм Христовим задобили усиновленѣ код Бога. На Богоявление; „Явися благодать Божия всемъ человекомъ.“ (Титу 302.) о цѣломудреном и праведном животу какав смо ми християни проводити дужни у надежди на вечна блага у слави Божией. — У неделю о Митару и Фарисею (Тимот. 296.) о постоянству у начелима Християнског владаня, и о користи кою добиямо учећи св. Писмо.

Другога полгодия читаю се и толкую ови Апостоли: На Нед. Сиропустну: „Нынѣ ближайшее намъ спасеніе“ с поученѣм о клоненю од обдєня, пиянства, сваке скаредности, свађе и зависти, и о томе шта значи: „обући се у Христа.“ У време великог поста толкуе се и учи напамет из посланице св. Апостола Павла к Коринтянима глава XIII. успоред с значенѣм србским, (види у Читанци за IV. разред стр. 18. „Любав Християнска“,) и с Еванђелском Науком о любви ка ближњима из првог страстног Евангелия. Затим глава XV. у свези с 11. и 12. Чл. Символа вере. Особито се има добро проучити од стиха 34—46, и од 46—58. — Такође има се у ово време читати и толковати Апостол што се на Опелу чита (Солун. 270) — На Цвети: „Радуйтесе всегда о

Господѣ“ (Филипис. зач. 247.) о радости у Господу, о миру Божиѣм, о поштенном мишленю и владаню. На вел. Четвртак: „Азъ пріяхъ отъ Г^а.“ (Коринт. 149.) с поученѣм о установленю св. Евхаристіе и о достойном приправляню за св. Причешће. На вел. Суботу: „Блѣзцы въ Христа Іисуса крестихомся“ (Рим. зач. 91.) с поученѣм о значеню нашего крштена и о помишляню да нам се као христијанима валя клонити греха а живити у обновлѣном животу по Христовой св. Науци. — На Ускрс и Спасов дан: Первое оубо слово (Дѣян. зач. 1.). Апостол Ускршњи и Спасовски чита се, преводи на Србски, доводи у свезу с Науком вере и с значенѣм празника, и по том деца приповедаю садржай тога читаня. Овако бива и са осталим историчним читаньима из дела Апостолских, као на неделю Томину, и остале до Спасова дне; на Ђурђев дан (о чудесном ослобођеню Апостола Петра из тавнице); у неделю св. Отаца I. сабора, с поученѣм о дужностима духовних пастира, и о почитаню кое су овима Христијани дужни отдавати. На овај начин чита се и учи и Духовски Апостол: „Егда скончавахуса дніе пятидесятницы.“ (Дѣян. 3.)

После Духова читаю се и толкую ови Апостоли: У Нед. Свию Светихъ: „Святіи вси вѣрою.“ (Евр. 330). Нед. 2. „Слава и честь и миръ всякомѣ дѣлающемѣ благое.“ (Рим. 82.) с поученѣм о савести по закону природном, што е уписан у срдцу човечіем. Нед. 3. „Оправдившесея вѣрою.“ (Рим. 88.) с поученѣм о мирной савести, о трпеливости и ухваню Христијанском. Нед. 4. „Свобождшесея ѿ грѣха.“ (Рим. 93.) о ослобођеню од греха, и о подчиненю правди и о плодовима тога подчиненя. — Нед. 6. „Имѣще дарованія.“ (Рим. 100.) с поученѣм о вршеню христијанских добродетельи особито о делима милости духовне и телесне, о правой любви, о братолюбю, о почитаню едан другога, о паштеню у добру, о одушевленю за правду и истину, о подпомаганю служителя црквених, и о благосиланю неприятеля. — На св. Илию „Образ пріимите.“ (Іак. зач. 57.) На Преображенѣ; „Потщитесея извѣстно“ (Петр. 65). На Госпоицу: Сіе да мѣдрствѣтесея въ васъ“ (Филип. 208.) На Царски дан: „Всяка дѣша.“ (Рим. 111.) Ученѣ Апостола завршуе се читанѣм и ученѣм најглавниѣ науке о любви христијанской (из I. посланице Іоанове цела глава трећа и из четврте главе стих 7—13, и 18—21)

Сви овде назначени Апостоли, осим оних од Ускрса до

неделъ. Свю Светих, имаю се у школи не само протолковати, него се има из њих и наука изводити, а главна изречена уче се још и на помет.

2. Толкованъ Евангелия понавља се по оном реду и онако као у III. разреду. Наука Евангелска утврђуе се овде и даю се упутства за хришћански живот.

3. Псалтир. У правилном и лепом читаню вештаю се ученици читајући из Псалтира 16. 17. 18. и 19. катизму с разумеванъм, и доводе у свезу науку ову са Науком вере, библиј. повестима и са обредима црквеним.

4. Библичне Повести Ст. и Новог Завета све се повторе, и катихет настајвати има да ученике упозна са св. Писмом као словом и Божиим, са деловима и садржаем овога, и да им читанъ св. Евангелия, Библије, особито Апостола и Псалтира омили, и потребом живота учини. Пошто се ово сврши, дае се деца поученъ о св. Цркви нашој, и о превосходству њне науке; о вселенским саборима, о правом значеню призивања светих, и почитања св. крста, св. икона и т. д. и омили им се црква и обреди црквени; у духу кротости говорисе о другим хришћанским вероисповестима и о разлики између наше и њихове цркве у предметима вере и обреда, и доказуе се истинитост и исторично првенство Православне Цркве.

5. Наука о Св. Тайнама толкуе се обширно, особито се предузима овде изясненъ св. Литургије. Уз то се упознаю деца са значенъм обреда црквених, годишњих св. времена и празника; ту се учи значенъ Божића, Богоявления, частнога поста, велике Неделъ, Ускреса, Спасова дне и Духова, као и времена између та три празника. (види Школ. Лист 1860. и 1861.). Песме духовне на ове празнике, као и молитве и стихире за упокой толкую се и уче на помет, (види Спомоћну књигу за разишћиванъ цркв. поян.)

6. Из жития светих, осим оних, што се у III. разреду уче и овде понављаю, придодае се још житие: св. Евангелиста Јоана, Матея, Марка и Луке; св. Јоана Милостивог, Златоустог и Дамаскина; св. Василия Вел. и Григория Богослова; св. 40 мученика; Константина и Елены, Апостола Петра и Павла и Майке Анђелие. —

Предаванъ свю ових верозаконских предмета у четвртм разреду спада у дужност Катихетину, кои тога ради у IV. разреду седмично 4 часа обучавања има.

II. Србски език и стварна знања.

1. Усавршавањѣ у правилном читаню с разумевањѣм и са изразом, с казивањѣм прочитаного и изводенѣм науке из онога што се чита, вештабањѣ у лепом или естетичном читаню. За читанѣ употреблюе се: „Читанка за четврти разред Србских главних училишта.“ Заради вештабана у лепом читаню употреблюю се изреченија, песме и приповедке из I. одсека. Приповедке ове пошто деца прочитаю имаю их приповедати и из њих се изводи морална наука. Осим приповедака што се у читанци находе, зарад утврђења у благодетности приповедаю се у овом разреду још неке приповедке и басне из Шк. Листа из Вукове збирке и из других поучних књига.

2. Ёзикословлѣ. Поученѣ о диалектима и акцентима Срб. езика. Сви делови говора. Промене именица, придева, заменица и глагола (по Даничићевой Граматици). О управљаю надежа; о простим сложеним и скраћеним реченицама; о реченицама главним и подчинѣним. Цео овај рад практично примењива се на прочитане приповедке, које се по томе граматично различавају. Највећма се пази на то, да деца правилно србски говоре, и да умею правилно писати по средињѣм и по новом правопису.

3. Писмени саставци. Деца се вештабаю у писменом изражавању мисли, употреблюјући неке од оних у Шк. Листу год. 1858 од 30—89. задаће. Осим тога уче написавати приповедке, описанија и писма, све из круга свога посматрања; затим конте, намире, сведоче, обвезнице, и домаће и занатлиске записнике о примано и издаваню.

4. Стварна знања. (уз читанку, и успоред с њоме). Ученѣ стварних знања поделюе се у овом разреду на знања природописна, природословна и земљописна; на повести и животописи славних люди; на поученија о радности и о друштву людском. — Ученѣ ово бива нешто читанѣм из II. и III. одсека читанке, а нешто разговором.

Из природописа сматраю се и разликую најпре три царства природе, и њихова поделенија по ономе како се у трећем разреду учило. Затим се предузимаю предмети из Читанке: Коњ (33); Ласте (37); Змије (38); Бубе (39); Пчеле (40). На сваком овом предмету учи се познати дотична врста животиња, а уз први и последњи говори се о неги и користи. Тако се исто уз читанѣ предмета 41. „Чокот“ говори о обделавању винограда,

ков се ученицима и у ствари самой у пролеће показује (саденѣ и резидба). Овде се уче и различите врсте оплеменьивања воћака, као прицепљиванѣ, спаянѣ, оченѣ и навлаченѣ. — О страним растиняма: пиринач, кафа, шећер, памук (43). Сунђер (44). — Уз читанѣ предмета 45—48, упознаю се ученици с најнуждним ископаемима и огревима. — Из природославља учи се: о воденој пари (49 и 50); о роси, иню, магли, облацима, киши, снегу, и тучи, и о обтоку и преображаню воде (51—53 и 57); о топлоти и о термометру; о ваздуху и о барометру (54 и 55); о светлости сунчаной и о дуги; о парной машини (56); о магнету, о грмљавини и о телеграфу (58—60). Све ово уз Читанку, а осим тога разговором учи се наука о унутрашности земљѣ, о постанку коре земљине, о бреговима, изворима, рекама, о мору, о земљтресу и о огњним брдима. (види Шк. Лист 1862 године стр. 387. „Створѣ земљѣ.“)

Из земљописа учи се ово: Земља и њѣни делови (66); Европа (67); Европске државе (68); Жители Европе по народности и по вероисповеди (69); Аустриско Царство и овога делови, брегови, реке, земљиште, поднебје и народи у Аустр. царству по вери и народности (70). Краљвина Угарска са обзиром на државну управу на устав, народе и верозаконе, брегове, реке, и равнице, земљиште и земальске производе; средоточна жупанија Угарске, главне вароши и њихове знаменитости. Обширние учи се о Бачкой, Банату, Срему, Славонии, Хрватској, Далмацији, и о осталим пределима у којима Србски народ живи, како у Аустриском Царству, тако и на Балканском полуострову. Кратки Преглед осталих делова света: Азије, Африке, Америке и Аустралије. Све ово учи се на мапи уз казиванѣ учителѣво. Веће знатности и историчне цртице прибележе деца у своју земљописну бележницу.

На кругли земальској и на полугруговима уз читанѣ и разговор учи се о видокругу, о обртаню земљѣ око себе и око сунца, о четири годишња времена, о ходењим, стояњим и репатим звездама; о математичним линијама и точкама на кругли земној; о месецу и његовим менама; о помраченю сунца и месеца. (уз Читанѣ из Читанке 61—66).

Почем четврто отделенѣ Читанке за IV. разред, у коме ће исторични предмети и биографије знатних Срба бити, још нисе света угледало, то се овакови предмети у виду приповедака деца кажу, а деца чувено запамте прибележе и потом приповедају. Из историје учи се ово: О Србима и о Славенима у

www.ubsh.rs Прва седишта Срба у Бойки и сеоба у ове јужне пределе. Срби постају Хришћани. Кирил и Методије просветитељи Славјана; Руси примају св. крштењ за време вел. княза Владимира. О великом жупану Властимиру, о краљевима пре Неманѣ нарочито о св. Владимиру и Војславу. — О Неманѣ, св. Сави, Стефану Првовенчапом, Радославу и Владиславу. — О краљевима Урошу великом, Драгутину, Милутину и Стефану Дечанском. О Цару Душану Силном и његовом Сину Урошу. — О Кнезу Лазару, о пропасти Царства Србског и о високом Стевану, — О Србским Деспотима у Угарској, и о делима Сибињанина Јанка и Краља Матије. Пропаст на Муачу, и заслуге Срба за пресветли дом Хабсбуршки под Фердинандом I. Обсада Сигета и Никола Зриньски. Сеоба Срба у ове земље под Патриархом Арсением Чарнојевићем, права и повластице Србског Народа у Угарској и у Хрватској, храброст Срба под предвођењем подвойводе Јована Монастирлије. — Животописи Досића Обрадовића мудраца Србског, Архимандрита Јована Раића историка и Богослова, и Саве Текелије великог добротвора младежи србске. Прте из Историје ослобођења Србије од Турака 1804 и 1815 године. Уз повторавањ оних народних песама што се уче у III. разреду, овде се уче и ове песме: Урош и Мрњачевићи; Цар Лазар и царица Милица; Марко Краљвић и Ђемо Брђанин; Марко краљвић и Бег Костаџин; Деоба Јакшића; Предраг и Ненад; Агованѣ.

На крају године читају се предмети о радиности људској, при чему се дав ученицима појам о радњи и привреди, о поделеном послова међу људма, о занатима и фабрикама, о куповању и промени, о трговинама, и о трговачкој радњи; особито им се улива у срце љубав к' трудољубивости, и к' изучењу радњи од које ће живити, и којом ће по времену себе и своје издржавати, а општинству као полезни чланови служити. На овај део Читанке има се велика важност полагати, по томе, што ће већи део ученика из овог разреда на занате и на трговину одати се.

Заради разбистрења појмова о дужности човѣка као члана породице, и црквене и грађанске општине, читају се предмети под бр. 72 о друштву људском, чему се придодас још и упутење на права, која сваки грађанин и уставној земљи овој ужива. — Напоследку понавља се у разговору наука о човечјем телу, о умерности и о чувању здравља. (види у вел.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

упутству Наука Гледаня лекција 25 и остало у Школ. Листу од прошлих година).

Како из стварних наука, тако и из осталих предмета што се уз Читанку ову уче, испитую се ученици сваке суботе катихетичким начином, и тако се непрестано наука ова понавља и утврђује. На испиту овим истим начином дознаје се у колико су ученици у знањима успели. (свршиће се.)

Из природописа за прво писанѣ и читанѣ.

(Продужење).

8. Мачка има оштре нокте, да може сигурније лов ухватити. Коњ има високе ноге, да може што већма трчати. Пас има оштар нос, да може лакше траг наћи. Коза ојри дваред на годину по двое ярића. Штакори поједу сваки дан дваред онолико буба, колико теже. Најлепше су тице: пауни, деглићи, сојке и зебе. Пливаће тице имаю међу прстима разапете кожице за пливанѣ. Барске тице имаю високе ноге, да могу блато гацати. Жишци имаю тврде риле, с којима зрно пробуше те пождеру. Биља имаю две врсте ране: Земљу и ваздушну. Лист вуче рану из ваздуха, а корен из земљ. Биља немогу бити без листа, као ни животиња без плућа. По годовима зна се сваком дрвету, колико је година старо. Од цвета буде плод, а у плоду приметне се семе. Пасуља има: белог, жутог, црвеног, тачкаша, прибранца, шећерца, пасуљице. Купус је међу зелима најпитавни, па зато и најпретежни. Зейтинска су биља: репац, кудеља, лан, мак, горушица, суицокрет.

9. Ловачки су зверови: елен, сриа, зец, дивокозе, јазавац, лисица, вук. Глођаве су животињ: мишеви, пацови, зечеви, рчци, веверице. Голуб леже две, кокош три а гуска четир недељ дана. Кад се живина перуша неваља је клати ни ести. Тице, што велика крила имаю, могу брзо и дуго летити. Водене тице имаю густо и масно перѣ, да вода не пробие. Највеће су наше тице: лабуд, гем, дропля, љурак

и ориови. Животиња се миче куд хоће, а растиня остае где е. Найболѣ су траве за марву: овсик, томка, вика, граорица и детелина. Зейтин се цеди од маслине, ора, лешњика, мака, букова жира. Фабричка су билия: броћ, руй, грозбоа, жутилова и вранилова трава. Свака растиня сиса из землѣ оно, што е коіој рана. Свако билѣ има своју рану, као и свака животиња своју.

10. Рибе имаю перая грудня, трбушна, репня и леђна, то су весла за пловенѣ. Бубе имаю на глави: риле, ил ждрела ил сиске, и бркове (пипке). Бркови су у буба пипци, с њима пипаю куда ће проћи. Стрвокоп е полезна бубица; сваку мртву животињицу закопа, те смрад загуши. Маре су полезне бубице, ер силне вашице с листа потамане. Кокница е шкодљива бубица, ер начини вођу и расадима силну штету. Сви су жижди шкодливи, ал највећма: житни, варивни, вођни и виноградски. Гагрица сила штете начини, кад се сува мяса докопа. Воденичар, највећа водена буба, живе рибе узда и многу осакати. Една кошница даде на 20 фунти меда и две воска. Свилена буба свлачи се четир пута, свако осам дана едаред. Кад паук на лепом времену итво мрежу плете, неће лепо време остати. Свако дрво има свой корен, дебло, гране, лист, цвет, плод и семе. Листова шака има лице и наличе, вр, дно и руб, и своју грађу. Свако дебло има своју кору, и под њом лику и белику и дрво и срце.

11. Свраке, чавке, косови и чворци науче као и папаган по неку реч говорити. Тице, што танке клюшиће имаю ране се од бубл, мува, гусеница, црва, зато су врло полезне. Нико нас од гусеница онако прилежно нетреби, као тице, зато их неваля плаштити. Кртина поеде црва сваки дан триред онолико колико тежи. Жабе и змије завуку се под зиму у земљу, па онде спаваю, док их пролеће не пробуди. Милови и рибе не легу своя яя, него оставе, да их сунце само излеже. Гундевали су полезне бубице, ер растроше балегу, те смрад не окужи ваздух. Еленац е највећа буба, и уме своим горњим вилицама, (роговима) яко уштинути. Кремница е мала мека бубица, што лети из траве као звездица сјае. Куцкало е малецна бубица, што стару покућну дрвенарию гризе и точи, и у том

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

као сат куцка. Свака бубица има главу, груди и трбу, и на груди оздо три пара нога, а озго пар два крила. Буба има на свакој познати бут, голен, стопу с прстима, као и друге животињ. Све бубе имају исте уде, и опет е толико разлика, да их се на четрест илада врсти знаде.

12. Промукао глас, запевѣна уста, кржаве очи, наострешена вуна, подвучен реп и тумаранѣ показуе бесна пса. Без светлости неможе се билѣ дићи, ма колко топлоте и влаге било. Кроз сису уѣе прашац у плодницу и тада се заметне семе. И биля имаю свое непријатељ: друга биля, која их загуше; бубе и друге животињ, кое им огризу корен, струк, лист, цвет и семе. И биля имаю свое болести, кое добию од непогоде или неудесне неге и држания. Сваки усев и расад извучи из земљ оно, што му е рана, зато исто семе на истой земљи све лошии род раѣа, ер е манѣ ране за пѣга. Биля се немогу мицати да рану траже, него се мораю задовољити са оним, шта земля где стое има. На мрачном месту побледе растивѣ као и люди и увену, а што е светлије, то се веселие и лепше развля. Много се цвеће под вече затвори, да оне свое нежније уде од зиме заклони. Кореном се растиня за земљу држи и на пѣга рану из земљ сиса. На краима корена има сисице као сунђери, кои рану из земљ вуку, ако е растопљива. Топлота и светлост и ваздух и влага учипе, да бильно сема проклия нарасте и узре.

Одговор учитеља

на друго писмо свога негдашиѣг ученика „Драгутина.“

I.

Любови мое достойни Юноше,
преображене душе!

Кад сам те из Пожуна у Фрушку гору, на премили наш састанак позвао; то сам с пуним увѣренѣм чинио, знајући да ћеш ми се срдечно и брзо одазвати Сине! па се у том заиста, ни преварио нисам. Из некаког дѣтинства твога јошт ми е позната готовост и послушност твоја према старима. Ја као пѣгда

WWW.UNILIB.RS
 бивши учитель твой, истина сад више никаквог права над тобом немамъ, но љубав она коју према мени гоиш, и приврженост она коју сваком приликом према мени указуеш, — опуномо- љише ме на то.

Искрено сам те, чедо! позвао, по искрено си и ти позиву може одазвао се. Нисам те дакле имао нужде искушавати и на пробу стављати, као што је небесни учитель и богочовѣк свога ученика Симона Петра, трикратним вопрошењем дал га искрено љуби на пробу стављао, па послѣ тек рекао му, да пасе ду- ховно стадо овце и яганце словесне пастве иѣгове (Јов. гл. 21. сх. 15—17).

Нисам сумњао чедо! ер сам увѣрен био, да ћеш са оном готовошћу и усрдјем ту жртву од твоје стране принети, с којом је готовошћу Авраам возљубљеног сина свога единородног Исака Богу на жртву принео, кога је у 100. години старости своје са својом супругом Саром, која је 90. година стара била, родио. (Быт. гл. 17. сх. 17. и гл. 21. сх. 1—7.).

Увѣрен сам сине! да си готов умних плодова твојих онаку искрену принети жртву, какву је Авел Богу искрено принео, па коју је од рођеног брата Каина главом платити морао (Бит. гл. 4. сх. 8.) о овом увѣрен боим се чедо! да се подобни Каин ненађе и морално убиство над нама неупотреби, ер брат брату найдубљѣ очи копа. А пословица каже: „Реци право, па гледај, те утеци.“

Брзоявни позив у престолницу нашу, јавно ми очитује, ва- жност особе твоје. —

Кад си пут Фрушке горе предузео, што си радостним чувствима потрешен био, нечуди се ни мало, ер то је сасвим природним течајем текло. За нас веселије и радостније рађа се и сѣда сунце у наши предѣли, него у страноме свѣту. Опоминија на дѣтинске обичаје наше, подмлађују нас, и доба дѣтинства нашег, у мислима нам повраћају. — Бранѣ Ивањског цвећа по разношарним и богатомирисним ливадама нашим, у нѣжном дѣ- тинству, почитовасмо за сушту светиню; у туђем пак свѣту сматрамо ово, као нѣке само обичаје, случајем уведене. Милии су нам она предѣли, у којима смо весело и радостно дѣтинство наше проводили па ма ови и пустиња да су, од страних пре- дѣла, у којим смо само по потреби премѣштени, па баш да би ови Швајцарски ил Јерусалимски били. Нису сине! људи без узрока ону пословицу измислили: „Зеца тежи онамо, гди се околио.“ Ово је преблаги Бог чрез майку природу људма уро-

дно; а скотовима и птицама такође чрез нагон природни (instinct) улио. За примѣр да узмемо само нѣке птице, као што су ласте, роде и ждралови, кои због ладноће велике немогу овдѣ код нас зиму да проводе, но у топлие предѣле одлећу, ал како пролеће заслави, к нама се опет повраћаю, и на стара гнѣзда своя настанюу. Слѣдујући примѣр душо! служйће ти за довољни доказ истине ове: У Польској ухвати нѣтко роду па јој привеже о врат цедулю, на којој е написано било: „*Naecisconia ex Polonia.*“ (Ова е рода из Польске). У Египту ухвати нѣтко ту исту роду, скине јој цедуљу с врата, и прочитавши шта е на нѣој написано било, на другој цедуљи, коју е поред претена заедно роди о врат привѣсио, напише: „*Cisconiae Polonis redeunt cum donis.*“ (Роде се Пољацима, враћаю са даровима). У пролѣће дакле иста се рода у Польску на свое гнѣздо поврати. Ово е доказ био, да свака птица свое гнѣздо тражи, ер е на нѣму яча.

Да те е вѣст, коју си из уста преподобног старца чуо о моме напрасном из манастира одлазку опечалила, о том ни мало несумњам. А и хитню, с којом си журио се застати ме на мѣсту, у коме ћу у пароброд сѣсти, почувствовати могу. Ал ипак за оба двоицу сине! највећи ударац бияше, кад смо при првом погледу, едан од другог у разстоянјю од 50. хвати одстояли, а за тим за тили час, обратном погледу, — обратно исчезли.

Гледао сам сине! како си честократно са обале Савске тужно полазио, и послѣ се опет натраг повраћао, пратећи очима у напред пловећи пароброд, и густе са поднебесни облаци рукујући се и спивајући модри дим гледао, докле си га год догледати могао. А и сам висам се са крова бродског одмицао, докле сам год златну ябуку и частни крст на торњу православне цркве догледати могао, у живом уображеню чувствујући, тебе у њима гледати.

Давно желѣни наш састанак, осуетесе напрасним растанком. Тужно чувство у оном печалном тренутку, подсѣти ме на оно жалостно позорије, кад е „Овидиј Назон“ на заповѣст Августа Кесара Рим оставити и у заточеніе отићи морао, како се са своима послѣдню ноћ пола безчувствен опраштао. Да се дакле овдѣ са нѣговим собственим и послужим рѣчма: „*Non aliter stupui, quam qui Jovis ignibus ictus, vivit et est vitae nescius ipse suae.*“ (Не иначе био есам, как' громом кос-

нѣни, кои живи, но живот му бива нечувствени. Превод А. Мразовића).

Дошавши на мѣсто новог опредѣленя мога, дужан сам ти био, одма писмено долазак мой обзнанити; но двоуміо сам Драгутине! на коју страну писмо да одправим. Па зато сам на твой лист жельно очекивао.

Душо! ние могла Ана майка младога Товіе изилазећи сваки дан на пут коим е Товія отишао, па изгледајући га да іой се истим путем од оних страна поврати, нестрпљивія бити, него што сам я био, изчекивајући сваки дан од наших страна пошту, да ми твой премили лист донесе; нит е већу радост почувствовати могла, кад іой е Ангел Рафаил Товію са младом невѣстом и заручницом, као већ вѣнчаном супругом довео, него што сам я весело потрешен био, кад сам се са добитом твога премилог ми писма устрећіо.

Из нѣга сам разумѣо чедо! да за кратко врѣме путовањ по Фрушкој гори предузети намѣраваш. То ти подпуно одобравам. Бављѣњ твоє у манастиру Раваници врло ми е повольно. Пѣніє и правило црковно тамо ћеш точно извикнути. Тамо е іошт само єдан семяк међу Настоятели Фрушкогорски заостао из спасоносног врта богоугодног митрополита великог „Стратимировића.“

Што на будилник отца Киприана ютром весело и радостно из ноћне постелѣ као єлен скачеш и у храм божіи на молитву идеш, то само дужност христіянску испуњиваш. Свети Апостол учи нас: „Ако єдемо, ако пиємо, или ако ма шта друго чинимо, све у славу божію треба да чинимо.“ Но и ово е сине! у тебе єдна христіянска добродѣтель, коя свакојко похвалу заслужує. Многи од другога твоих, не само да цркву рѣдко посѣштаваю, но ни светим тѣлом и крвљу Спасителѣвом можда у 10. година єданпут се непричешћую!!! Овакови грѣшници одуђили су се од лица божієг, и Антихрист им е руку задруге пружіо.

Видовска ноћ у манастиру Раваници, у којој те е умно небесна свѣтлост обасяла, и у коме си у уображеню почуо Спасителѣв глас: „Прими дух свет!“ предсказує знатну эпоху у животу твоєм; єр сретна та мисао, коя ти на ум паде, да у духовну Академию идеш, удвори ће те у свету обитель просвѣте, гдѣ ћеш науке богословске точно извикнувши по сретном патраг повратку, за цѣло на Богословію, свештенство обоега чина, а чрез исто и на народ наш у моралној просвѣти назад заоставши, яче и силніє дѣйствовати моћи. Не

закасни дакле, драги любимче мой! духовной власти због благослова, а грађанској власти због допуштена и путног листа пријавити се. Идеја та, код тебе е сине! пород едного тренутка. Исто е тако случај и „Мартина Лутера“ на то навео, да се чину свештеничком посвети. Велики овај Реформатор, који е послѣ мач са обе стране оштри својој мајки цркви, која е у нѣдра своя примила, у срдце урио, и утробу мајчину до края крваво разпорио, изиђе у едан лѣтни дан са своим нѣким младим другом и пријатељим, у пријатној шетњи изван града свѣжим воздухом прохладити се. На едан мах облачак се навуче, који печално кресне, муња сине, гром рикне, а друг поред нѣга ходећи стрмоглавце паднув — недвижим остаде. Ово е сине! провиђенѣм великог Саваота догодило се, па и света намѣра твоя, нѣ без волѣ божје.

Сине! ја у твојој благонадеждној особи сматрам преустроителя православног ученија свете наше богоспасавајуће цркве; ал не онаковог, какав е био „Лутер, Меланхтон, Калвин и Цвинглин.“ Већ од тебе се надам, да ћеш у нашем овдѣ православию замѣнути руске светописце: „Петра Могилу, Теофана Прокоповића, Димитрија Ростовског“ и све новіе у данашнѣ доба књижевне Апостоле, па да се са тим достојан покажеш оне любви и милости, коју ти Господ на том сретном путу пружати обећава.

Сине! сам си себи помоћу Господа пут изабрао, којим ходећи и живот по примѣру нѣговог проводиши, желѣну ћеш цѣл брзо и лако постигнути. Али само добро пази, да ако би боља светских и тѣлесних страсти завладала тобом и почела те одвраћати од постигнућа те високе цѣли, коју си постићи устреміо се; онда моли Господа, да те Господ у вѣри укрѣпи. Ер молитва вѣре, као што св. Апостол Јаков каже: „спасава болуюћег, и подиже нѣга Господ, па ако е и сакрѣшио опраштаму Господ.“ Изцѣлѣн смиравай се сине! живот Нѣгов пред очима имајући. Постоян буди и све до края издржи, ер Спаситель каже: „Кои до конца претрпи, тај ће спасен бити.“ (Мат. гл. 10. ст. 22.)

Што се питања твога тиче; Кои се предмети у Богословијама Епархіе наши предају, и кои се од њих на најнижем степену савршенства налазе? Одма ћу ти одговор написати и првом поштом одправити. Сад ме врѣме на дужност позива. С Богом! па здрав буди и добре волѣ, негдашнѣм учителю твојем.

У мѣсту новог опредѣлена на св. Мајку Ангелину 1866.

Предплатници Школскога Листа.

„ПРАВЫМЪ ПОДОКЛАТЪ ПОХВАЛА.“

Св. Писмо.

І. У Б А Ч К О Й.

(Продуженѣ.)

Србобран. Скупители Іов. Настіи и Павао Дамяновић учитељи. Предплатили: Г. Аврам Ђорђевић наместник 4 фор; Павао Петровић парох 4 фор; Косма Миловић свештеник 4 фор; Іован плем. Николић бележник 2 фор. Нестор плем. Миковић уч. 4 фор. Гедеои Дуиђерски економ 2 фор. Петар Дуиђерски екон. 2 фор. Стеван Сакачев екон. 3 фор. Исак Везилић екон. 3 фор; Тодор Радишић ковач 1 фор. 50 кр. Косма Севкић екон. 2 фор; Сава Бачић екон. 2 фор; Михаил Шандовић трговац 4 фор; Іов. Попић чизмар 4 фор. І. Настіи уч. и скупитель 1 фр; 50 кр. П. Дамяновић уч. и скупитель 4 фор; Павао Михайловић учитель 2 фор; Славна Община Србобранска 4 фор; Срб. Школа у Туріи 4 фор; Г. Петар Чолић наместник и окружни шк. надзиратель у Туріи 2 фор. П. Сентомашки уч. Сивачки 2 фор.

Србски Бечей. Скупитель: Г.Г. Ђорђе Глибоньски учитель. Предплатници: Г.Г. Алекс. Бастић протопресвитер 3 фор; Самуил Бранковић парох 3 фор; Алекса Јосић парох 3 фор. Ст. Болманац ђакон 3 фор; Ђорђе Петровић учитель 3 фор; Михаил Деяновић учитель 3 фор; Тадія Елчић местни начелник 3 фор; Ст. Попадић школ. старатель 3 фор. Іов. Сомборски зидар 1 фор; Срб. Школа 3 фор; Ђорђе Вуић писар 4 фор. Ђорђе Глибоньски за два екземплара овогодишња 7 фор; Пая Байшански ученик 4 фор; Ђорђе Станишић ученик 2 фор. Г. Г. Симеон Майнски свештеник у Петровом селу. 4 фор; Т. Слепчевић учитель у Петровом Селу 2 фор; г. Коста Живковић учитель у Феудварцу 4 фор; Г.Г. Максим Папић прота у Жаблю 4 фор; Сава Поповић уч. у Жаблю 4 фор; Г.Г. Кирић Огић парох у Чуругу 4 фор; Милан Јовановић учитель у Чуругу 4 фор; Срб. Школа у Госпођинци 5 фор; г. Ст. Јанковић уч. у Ђурђеву 4 фор. Г.Г. Мих. Крестић трг. у Тителю 2 фор. Теод. пл. Мирилов. учит. у Тителю 4 фор; Г. Исидор Коларовић арихмандрит у Ковиљу 4 фор; г. Илија Марковић уч. у Мошоринау 2 фор; Сава Станковић уч. Стапарски 3 фор.

Суботица скупитель Ђорђе Гойковић учитель. Предплатници: Г.Г. Исак Луданіћ наместник и шк. управител 4 фор; Бѣта Арадски ад. и шк. старатель 4 фор; † Аврам Матић сенатор за девољачку школу у Суботици 2 фор; Божидар Вуић поштар 4 фор; Срб. Читаоница 4 фор; Никола Коньовић уч. 4 фор. Ђорђе Луданіћ уч. 4 фор; Ђорђе Гойковић уч. и скупитель 4 фор.

А д а. Г.Г. Іов. Павловић парох 2 фор; Светозар Вуић адв. 4 фор; Драгутић Дадић учитель 4 фор; Ник. Кирић учитель 3 фор;

М о о л. Скупитель: Г. Милош Ђурчић учитель, Предплатници: Г.Г. Ст. Матић шк. старатель 4 фор; Урош Ненић пар. и директор 1 фор; Божа пл. Каракашевић кнез. 2 фор; Ал. Стаић уч. 4 фор; Милош Ђурчић уч. и скупитель 3 фор; Ал. Докић уч. 4 фор; Ал. Чичовачки уч. 4 фор.

С е н т а. Скупитель г. Іован Вуић учитель. Предплатили: Г.Г. Коста Живановић адвокат и Шк. старатель 4 фор; Трива Влашић ђакон

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

и учитељ 2 фор; Јов. Вуић учитељ 3 фор; Школска Библиотека 4 фор;
Обштина села Тпса Симицлупа у Банату за своју Школу 4 фор;

Сегедин. Скупитељ г. Тома Јаникијевић учитељ: предплатници:
Г.Г. Михаил Лефтер школ. старатељ 2 фор; Јов. Сремац вел. бележник
2 фор; Т. Јаникијевић уч. и скуп. 2 фор.

НАЗНАЧАЈ ЖЕНСКИЊЕ по светој Божијој речи. Едва ће ко побити ту мисао, да се на дела чевечанства, и добра и зла, огроман уплив налази у рукама женскиње. Творцу није угодно било даровати јој власти, која подчињава слабог сиљному, која принуђује, но за то јој је даровао уплив, који покорави и сиљнога слабому, тако да сиљни и не примећује тога и подчињава се слабому, не осећајући да му се стешњује слобода. Доказа на то има и у историји. Ко не зна, како положај жењскине сиљно разликује варварски народ од изображених, старе векове од средњих, средње од најновијих? Ко незна, колико огроман уплив многоженство и једноженство имају на прави и судбе народне? Посредством женске унео је согона погивао у безгрешни род људски; посредством исте женскиње јавио се Спаситељ свету. И т. д.

Уплив је женскиње велики. Но уплив женскиње добротворан је само онда, кад јој се сав живот подура с назначејем њезиним.

А какав је назначај женскиње? И како се врши тај назначај?

Какав је назначај женскиње, шта је т. ј. женскиња и задатак јој, на што ју је Бог саздао, — како се врши назначај женскиње, како женскиња, кћи будући, или девојка, или супруга, или мати, живот свој проводи по Божијој вољи — то је, по светој Божијој речи, точно назначио Руски православни свештеник, ч. г. Д. Соколов, у својој књизи „Назначеніе женщины по ученію слова Божія.“

Ја сам, многопоштовани читатељи и многоцењене читатељице, ту Руску књигу по женски пол врло важну, посрбио — и ето овим јављам вам, да сам је намерио издати на свет.

У име праве просвете хришћанске, љубазна браћо и миле сестре, позивљем вас најучтивје, да ми предплатом помогнете испунити намеру.

Књига ће бити врло лепо штампана. Цена јој је 50 крајцара. С концем текуће године биће готова. Претплаћиваће се до празника Ваведенија о. г. Претплата се франко шаље потписаному. — Скупитељу или скупитељици претплатника даћу једанајту књигу за труд. Књижарима ћу уступити на 35 књига 5 екземплара. У своје време наруџбину ћу о своме трошку послати свакому.

Још једно. Половину чистог дохотка даћу на какву лепу народну цел. А на коју? То нека реши већина претплатника и претплатница. Ја најучтивје умољавам свакога многопоштованог претплатника и сваку многоцењену претплатницу, да ми кажу своју вољу у томе.

У Кларји (per Temesvar et Hatzfeld), 17. окт. 1866.

БОГДАН КУЗМАНОВИЋ парох.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.